

3 Rozvodovost

Statistika zpracovaná na základě údajů obdržených od Ministerstva spravedlnosti ČR udává **26,1 tisíce rozvedených manželství v roce 2015, nejméně od roku 2000. Téměř třetina rozvodů byla iniciována společným návrhem manželů na rozvod. Rozvody se dotkly celkem 23,2 tisíce nezletilých dětí. Úhrnná rozvodovost zůstala v roce 2015 na úrovni necelých 47 %, stejně jako v roce 2014. Manželství při rozvodu by trvalo v průměru 13,0 roku.**

Počet rozvodů se v roce 2015 meziročně snížil o 0,7 tisíce na 26 083. Šlo o nejnižší počet od roku 2000². Ještě v letech 2005–2010 (vyjma 2009) bylo každoročně rozvedeno o pět tisíc manželství více. Klesající trend počtu rozvodů je především odrazem dlouhodobě se snižujícího počtu sňatků, neboť úroveň rozvodovosti významně neklesla. Rozvodové řízení bývá převážně iniciováno ženou. To se nezměnilo ani v roce 2015, kdy byl statistický údaj o navrhovateli rozvodu poprvé doplněn o kategorii „společný návrh“³. Na návrh ženy bylo rozvedeno 11 604 manželství (44,5 %), na základě společného návrhu manželů 8 176 (31,3 %) a na návrh muže 6 303 (24,2 %). Většina mužů a žen se účastnila rozvodového řízení poprvé. Podíl opakovaných rozvodů se dlouhodobě pohybuje kolem jedné pětiny. V roce 2015 se manželství vyššího pořadí na straně muže týkalo 5 036 rozvodů (19,3 %) a na straně ženy 4 893 (18,8 %). Ve většině případů se jednalo o jejich druhý rozvod.

Tab. 3.1 Rozvody podle návrhu a pořadí, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rozvody celkem	31 288	30 783	28 113	26 402	27 895	26 764	26 083
v tom na návrh: muži	10 516	10 653	9 946	9 404	9 850	9 710	6 303
ženy	20 772	20 130	18 167	16 998	18 045	17 054	11 604
společný návrh	x	x	x	x	x	x	8 176
Pořadí rozvodu muže: 1.	25 049	24 792	22 650	21 284	22 317	21 391	21 047
2.	5 541	5 300	4 815	4 498	4 908	4 792	4 439
3.+	698	691	648	620	670	581	597
Pořadí rozvodu ženy: 1.	25 305	25 001	22 740	21 352	22 565	21 582	21 190
2.	5 378	5 129	4 815	4 533	4 782	4 602	4 378
3.+	605	653	558	517	548	580	515
Opakované rozvody (%) - muži	19,9	19,5	19,4	19,4	20,0	20,1	19,3
- ženy	19,1	18,8	19,1	19,1	19,1	19,4	18,8

Rozvodem bylo podle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR v roce 2015 zasaženo 23 187 nezletilých dětí. Celkem bylo evidováno 14 993 rozvodů s nezletilými dětmi (tvořily 57,5 % z celkového počtu rozvodů), naopak 11 090 rozvodů se nezletilých dětí nedotýkalo. Zastoupení rozvodů s nezletilými se postupně snížilo z 61,4 % v roce 2005 na 56,3 % v roce 2011, od roku 2012 se pohybuje na úrovni 57-58 %.

Ve většině rozvedených rodin s dětmi žilo v době rozvodu jedno dítě (52,2 %), případně děti dvě (42,1 %). Struktura rozvodů podle počtu nezletilých dětí se ale významně diferencuje podle délky trvání manželství (obr. 3.1) - koresponduje s časováním narození dětí do manželství a jejich nabýváním zletilosti. V nejkratších délkách trvání manželství tedy převažují rozvody bez přítomnosti dětí, s délkou trvání manželství však bezdětných manželství rychle ubývá ve prospěch párů s nezletilými dětmi. V roce 2015 se ve většině případů rozvody týkaly rodin s nezletilými dětmi již v délce 4 roky trvání manželství. Nejvyšší zastoupení mívají rozvody s nezletilými dětmi cca po 15-17 letech manželství. V tomto období je také relativně nejvíce rozvodů se třemi a více nezletilými dětmi (téměř jedna desetina). Po 18. roce trvání manželství opět rozvody

² Pomineme-li rok 1999, kdy nízký počet rozvodů (23,7 tisíce) souvisel s úpravou legislativy, tak šlo o počet nejnižší dokonce od roku 1978.

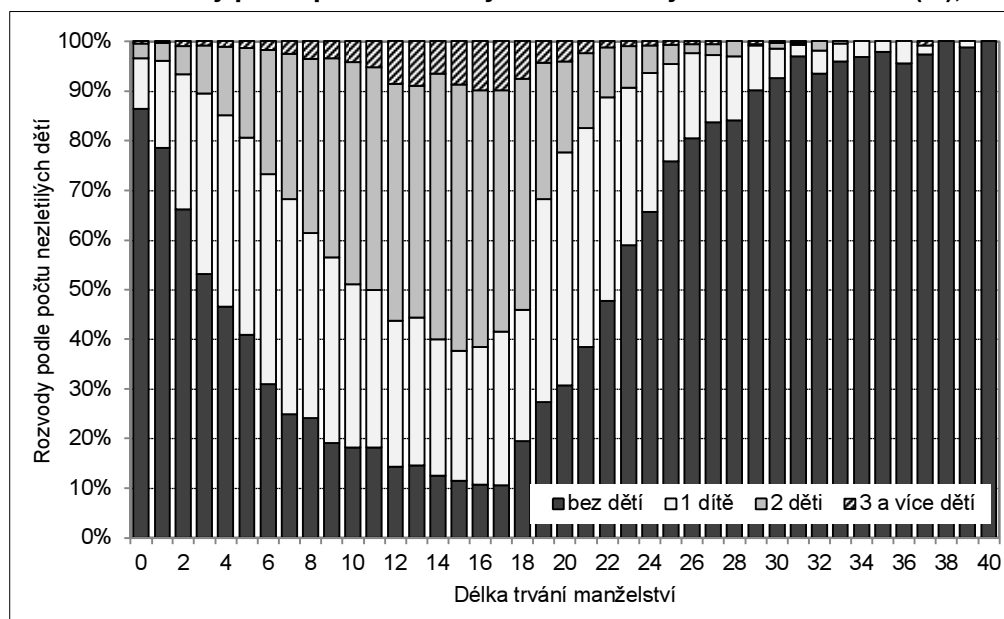
³ Společný návrh na rozvod manželství bylo možno dle nového občanského zákoníku (§755-758) podávat od 1. 1. 2014, nicméně Ministerstvo spravedlnosti ČR tyto případy začalo statisticky evidovat až od roku 2015.

s nezletilými dětmi ustupují do pozadí (děti dosahují dospělosti) a zhruba od 22 let trvání manželství tak znovu převažují rozvody manželství, ve kterých nežijí nezletilí.

Tab. 3.2 Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rozvody bez nezletilých dětí	12 078	13 143	12 282	11 213	11 974	11 557	11 090
Rozvody s nezletilými dětmi	19 210	17 640	15 831	15 189	15 921	15 207	14 993
v tom s 1 dítětem	10 872	9 853	8 948	8 292	8 591	8 265	7 830
s 2 dětmi	7 376	6 903	6 074	6 146	6 436	6 133	6 310
s 3 a více dětmi	962	884	809	751	894	809	853
Počet nezletilých dětí při rozvodu	28 732	26 483	23 716	22 983	24 335	23 119	23 187
Prům. počet dětí v manželství při rozvodu	0,92	0,86	0,84	0,87	0,87	0,86	0,89
- v manželstvích s dětmi	1,50	1,50	1,50	1,51	1,53	1,52	1,55
Rozvody s nezletilými dětmi (%)	61,4	57,3	56,3	57,5	57,1	56,8	57,5
v tom s 1 dítětem (%)	56,6	55,9	56,5	54,6	54,0	54,3	52,2
s 2 dětmi (%)	38,4	39,1	38,4	40,5	40,4	40,3	42,1
s 3 a více dětmi (%)	5,0	5,0	5,1	4,9	5,6	5,3	5,7

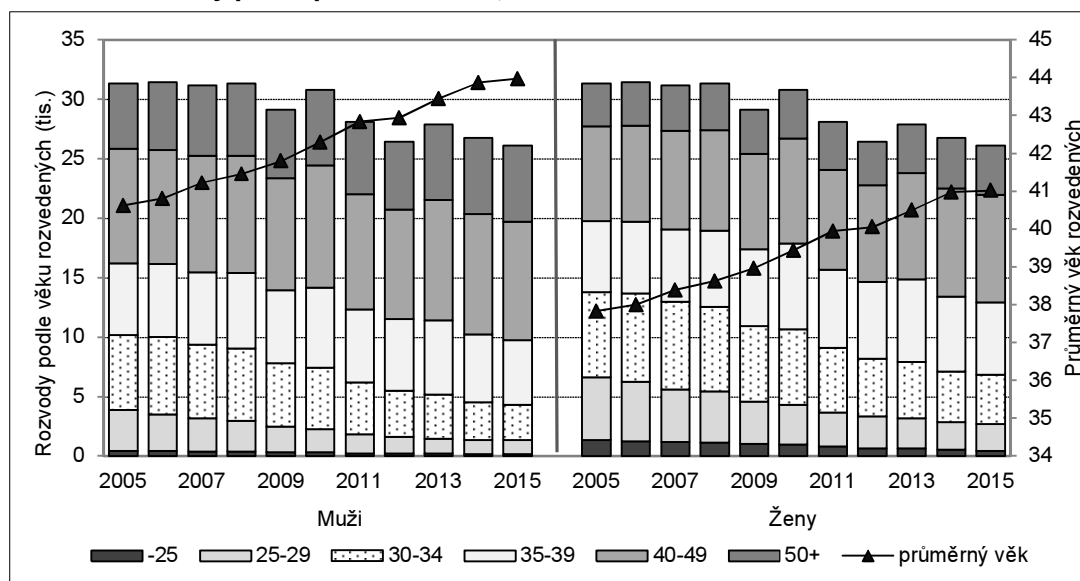
Obr. 3.1 Rozvody podle počtu nezletilých dětí a délky trvání manželství (%), 2015

Průměrný věk rozvedených osob je vyšší než 40 let. Mezi roky 2005 a 2015 se u rozvedených mužů zvýšil ze 40,6 na 44,0 let a u rozvedených žen z 37,8 na 41,0 let. Nárůst průměrného věku u rozvedených byl mírně vyšší (cca o 3,3 let) než nárůst průměrného věku u osob uzavírajících manželství za stejné období (o 2,6 let), což souvisí s prodloužením průměrného intervalu mezi sňatkem a rozvodem.

Mladší věková struktura rozvádějících se žen ve srovnání s muži je zřejmá i v zastoupení věkových skupin. Ve všech sledovaných letech bylo absolutně i relativně více rozvedených mladších 30 let u žen než u mužů, u kterých byla naopak tradičně vyšší váha osob starších 50 let. V posledních třech letech 2013–2015 již u mužů převažují rozvody čtyřicátníků (osob ve věku 40–49 let), zatímco u žen jsou stále ještě nejpočetnější rozvody třicátnic (obr. 3.2).

Obr. 3.2 Rozvody podle pohlaví a věku, 2005–2015

V rámci pětiletých délek trvání manželství byly ve sledovaném období 2005–2015 každoročně nejpočetnější rozvody po 5-9 letech manželství. V roce 2015 tvořilo 6 066 rozvodů po 5-9 letech trvání manželství 23,3 % celkového počtu rozvodů. Druhou nejpočetnější skupinu v roce 2015, stejně jako v roce 2005, naplnily rozvody po 10-14 letech manželství (16,9 %), ovšem v ostatních sledovaných letech 2006–2014 měly druhou nejvyšší váhu rozvody do 5 let od uzavření manželství. Podíl rozvodů v délce 0-4 roky od uzavření manželství na celkovém počtu rozvodů se od roku 2010 snižoval (z 19,6 na 16,9 %), částečně vlivem klesajícího počtu sňatků. Také zastoupení rozvodů v délce 15-19 let trvání manželství se ve sledovaném období 2005–2015 snížilo (z 17,6 na 13,6 %), naopak vzrostl podíl rozvodů po 25-29 letech (z 6,9 na 8,7 %) i rozvodů po 30 a více letech trvání manželství (z 5,0 na 8,1 %).

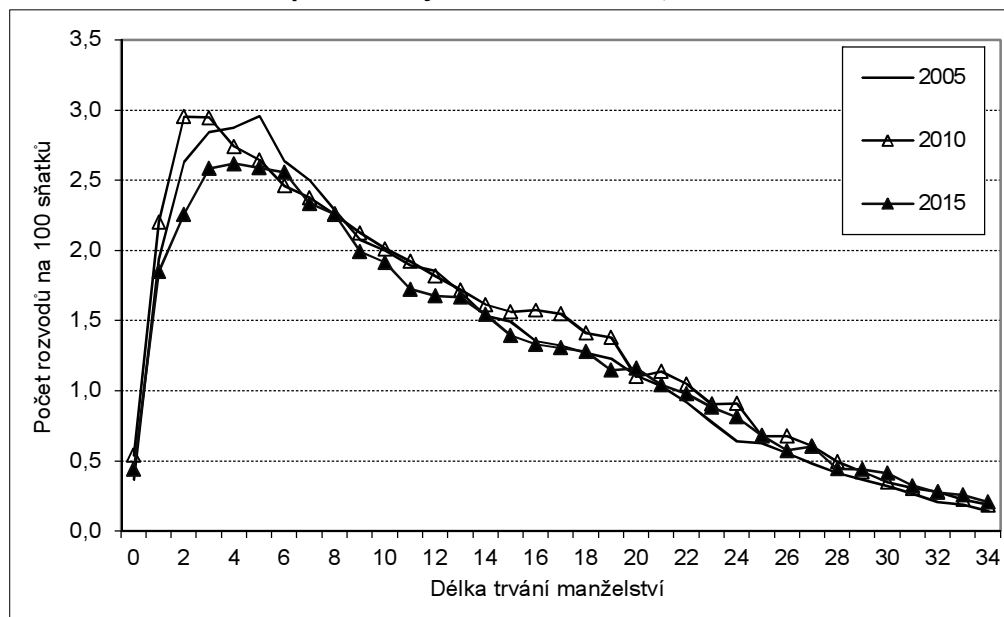
Tab. 3.3 Rozvody podle délky trvání manželství, 2005–2015

Délka trvání manželství (roky)	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0-4	5 534	6 029	5 358	4 952	4 866	4 523	4 398
5-9	6 852	6 132	5 675	5 444	6 106	6 153	6 066
10-14	6 089	4 997	4 440	4 424	4 702	4 298	4 409
15-19	5 521	5 098	4 188	3 935	3 890	3 682	3 549
20-24	3 549	4 213	4 156	3 710	3 921	3 659	3 289
25-29	2 164	2 280	2 271	2 148	2 374	2 343	2 268
30+	1 579	2 034	2 025	1 789	2 036	2 106	2 104
Celkem	31 288	30 783	28 113	26 402	27 895	26 764	26 083
	%						
0-4	17,7	19,6	19,1	18,8	17,4	16,9	16,9
5-9	21,9	19,9	20,2	20,6	21,9	23,0	23,3
10-14	19,5	16,2	15,8	16,8	16,9	16,1	16,9
15-19	17,6	16,6	14,9	14,9	13,9	13,8	13,6
20-24	11,3	13,7	14,8	14,1	14,1	13,7	12,6
25-29	6,9	7,4	8,1	8,1	8,5	8,8	8,7
30+	5,0	6,6	7,2	6,8	7,3	7,9	8,1

V délce 5-9 let trvání manželství vrcholí také intenzita rozvodovosti – počet rozvodů vztažený k počtu sňatků uzavřených před příslušným počtem let. Podle údajů roku 2015 se v období po 5-9 letech trvání manželství každoročně rozvede průměrně 2,3 ze sta manželství. Nejvyšší byla míra rozvodovosti po 4 letech trvání manželství (2,6 na 100 sňatků), ale v podstatě shodná byla i v délce trvání 3 a 5 let. S rostoucí délkou manželství se poté intenzita rozvodovosti snižuje. Mezi lety 2005 a 2015 nedošlo k významným změnám

v časování ani ve výši intenzit rozvodovosti. Mírně se zvýšila rozvodovost dlouhotrvajících manželství, nicméně nešlo o plynulý každoroční růst.

Obr. 3.3 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2005–2015

Při setrvání intenzity rozvodovosti podle délky trvání manželství na úrovni roku 2015 rozvodem skončí 46,5 % manželství, v průměru po 13,0 letech. Úhrnná rozvodovost se v ČR od roku 2002 pohybuje v rozmezí 45 až 50 %, nižší byla pouze roku 2012 (44,5 %). Prozatím nejvyšší úroveň dosáhla v roce 2010 a to 50,0 %. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu má mírně rostoucí trend, i když přírůstky nejsou zaznamenávány každoročně. Ve srovnání s rokem 2005 se průměrná délka trvání manželství při rozvodu zvýšila o 0,8 roku.

Tab. 3.4 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2005–2015

Délka trvání manželství (roky)	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0	0,36	0,54	0,51	0,45	0,49	0,44	0,44
1	1,94	2,20	2,00	1,89	1,97	1,82	1,85
2	2,63	2,95	2,59	2,44	2,44	2,27	2,26
3	2,84	2,94	2,71	2,53	2,65	2,65	2,58
4	2,88	2,74	2,53	2,66	2,76	2,70	2,62
5	2,96	2,64	2,43	2,33	2,65	2,68	2,59
6	2,63	2,46	2,25	2,16	2,48	2,52	2,55
7	2,50	2,37	2,24	2,10	2,30	2,34	2,33
8	2,29	2,25	2,02	2,04	2,15	2,06	2,26
9	2,08	2,12	2,08	1,81	1,94	2,06	1,99
10-14	1,77	1,81	1,62	1,63	1,77	1,64	1,70
15-19	1,33	1,48	1,32	1,31	1,36	1,33	1,29
20-24	0,90	1,02	1,00	0,92	1,00	0,98	0,96
25-29	0,48	0,58	0,57	0,53	0,58	0,57	0,55
30+	0,17	0,22	0,22	0,20	0,23	0,24	0,25
Úhrnná rozvodovost (%)	47,3	50,0	46,2	44,5	47,8	46,7	46,5
Průměrná délka trvání manželství (roky)	12,2	12,7	12,9	12,8	13,0	13,1	13,0

Pozn.: Počet rozvodů dané délky trvání manželství na sto sňatků uzavřených před daným počtem let. U intervalu 30+ let vztahováno na 10 sňatkových kohort.

Počet rozvedených osob, které měly jiné než české státní občanství, meziročně výrazně vzrostl. Rozvody roku 2015 se týkaly 2 401 osob s cizím státním občanstvím (2 190 v roce 2014), které představovaly 4,6 % všech rozvedených. Šlo o nejvyšší absolutní i relativní počet cizinců u rozvodů. Také počet samotných rozvodů, u kterých byl minimálně jeden z manželů cizím státním občanem, se meziročně významně zvýšil (z 1 894 na 2 046), historické maximum z roku 2010 však překročeno nebylo. V úhrnu tvořily v roce 2015 rozvody s cizincem 7,8 % celkového počtu rozvodů, opět nejvyšší dosud zaznamenaný podíl.

Tab. 3.5 Rozvody podle státního občanství manželů, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rozvody alespoň s 1 cizincem	1 645	2 184	1 874	1 900	1 842	1 894	2 046
- podíl na všech rozvodech (%)	5,3	7,1	6,7	7,2	6,6	7,1	7,8
Počet cizinců u rozvodů	1 702	2 381	2 044	2 103	2 101	2 190	2 401
Rozvedený muž - cizinec	1 020	1 394	1 196	1 235	1 194	1 238	1 360
- podíl na všech rozvodech (%)	3,3	4,5	4,3	4,7	4,3	4,6	5,2
z toho: muž - cizinec a žena ČR	963	1 197	1 026	1 032	935	942	1 005
Rozvedená žena - cizinka	682	987	848	868	907	952	1 041
- podíl na všech rozvodech (%)	2,2	3,2	3,0	3,3	3,3	3,6	4,0
z toho: muž ČR a žena - cizinka	625	790	678	665	648	656	686
Rozvody - oba cizinci	57	197	170	203	259	296	355
z toho: dva občané Vietnamu	8	33	20	38	66	98	103
dva občané Slovenska	11	57	35	59	63	77	69
dva občané Ukrajiny	7	18	18	30	24	35	39
	Průměrná délka trvání manželství při rozvodu*						
Rozvody dvou občanů ČR	14,1	14,8	15,1	14,9	15,1	15,2	15,2
Rozvody s mužem-cizincem	7,6	8,4	9,0	9,8	9,9	10,3	10,3
Rozvody s ženou-cizinkou	8,3	9,0	9,3	9,9	10,1	10,2	10,1
Rozvody dvou cizinců	13,3	10,8	11,2	11,3	11,6	11,1	10,5

* Výpočet z absolutních počtů rozvodů podle délky trvání manželství (takto vypočtená průměrná délka trvání všech manželství je cca o 1,7 roku vyšší než údaje uvedené v tab. 3.4).

Podobně jako u sňatků, tak i u rozvodů je vyšší počet cizinců na straně mužů. Mezi rozvedenými muži bylo v roce 2015 celkem 5,2 % cizinců (absolutně 1 360). Většinou šlo o rozvod cizince s Češkou (1 005), v jedné čtvrtině (255) z toho byl muž občanem Slovenska. Rozvedené ženy-cizinky měly v roce 2015 mezi rozvedenými 4% zastoupení. Z celkového počtu 1 041 rozvedených žen-cizinek se 686 rozvedlo s mužem občanství ČR, žena byla ve většině případů občanka Slovenska (235 rozvodů). Pestrá paleta státních občanství u rozvedených mužů kopíruje jejich pestřejší paletu (oproti ženám) u sňatku. Obdobně u rozvodů, stejně jako u sňatků, u mužů i u žen převažují mezi cizinci občané Slovenska. Na druhém místě u rozvedených žen-cizinek najdeme ve statistice občanky Ukrajiny, u rozvedených mužů-cizinců občany Vietnamu (obr. 3.4).

V posledních pěti letech významně rostl počet rozvodů dvou cizích státních občanů. V roce 2011 jich bylo evidováno 170, v roce 2015 již 355, doposud nejvíce. Významnou část naplňují rozvody dvou osob vietnamského státního občanství (103 v roce 2015), které jsou od roku 2013 početnější než rozvody dvou občanů Slovenska. Manželství dvou cizinců bývá při rozvodu v průměru až o 4-5 let kratší než průměrné rozvedené manželství dvou osob s českým státním občanstvím. U rozvodů smíšených manželství s občanem/občankou ČR) bývá průměrná délka manželství při rozvodu v případě manželství s cizincem ještě kratší.

Obr. 3.4 Rozvody českých a cizích státních občanů podle státního občanství, 2005–2015

